

# Revisionsrapport

## *Uppföljning av tidigare granskning av likabehandling inklusive systematiskt värdegrundsarbete*

Söderhamns kommun

Micaela Hedin,  
Hanna Franck Larsson

December 2014



# Innehållsförteckning

<b>1.</b>	<b>Sammanfattande bedömning .....</b>	<b>1</b>
<b>2.</b>	<b>Inledning .....</b>	<b>3</b>
2.1.	Bakgrund .....	3
2.2.	Revisionsfråga och kontrollmål.....	3
2.3.	Metod och avgränsning .....	4
<b>3.</b>	<b>Granskningsresultat .....</b>	<b>5</b>
3.1.	Hantering av brister som noterades i granskningen 2009 .....	5
3.1.1.	Mål och styrdokument avseende likabehandling 2009 .....	5
3.1.1.1.	Iakttagelser vid uppföljningen.....	5
3.1.1.2.	Kommentarer och revisionella bedömningar gällande mål och styrdokument avseende likabehandling .....	6
3.1.2.	Skolornas arbete med att motverka kränkande behandling och främja likabehandling .....	7
3.1.2.1.	Iakttagelser vid uppföljningen.....	7
3.1.2.2.	Kommentarer och revisionella bedömningar gällande skolornas arbete med att motverka kränkande behandling och främja likabehandling .....	8
3.1.3.	Att vidta åtgärder för att förhindra framtida trakasserier och kränkande behandling .....	9
3.1.3.1.	Iakttagelser vid uppföljningen.....	9
3.1.3.2.	Kommentarer och revisionella bedömningar gällande skolornas arbete med att motverka kränkande behandling och främja likabehandling .....	10
3.1.4.	Uppföljning av arbetet med att främja likabehandling.....	10
3.1.4.1.	Iakttagelser vid uppföljningen.....	10
3.1.4.2.	Kommentarer och revisionella bedömningar gällande arbetet med att främja likabehandling .....	11
3.1.5.	Sammanfattning från enkäten och intervjuer – elevperspektiv .....	11
3.1.5.1.	Iakttagelser från uppföljningen.....	11
3.1.5.2.	Kommentarer och revisionell bedömning avseende enkäter till eleverna .....	12
3.2.	Systematiskt värdegrundsarbete .....	12
3.2.1.	Revisionell bedömning gällande det systematiska kvalitetsarbetet .....	13
3.3.	Återrapportering till nämnden .....	13
3.3.1.	Revisionell bedömning gällande återrapportering till nämnden .....	14

# 1. *Sammanfattande bedömning*

På uppdrag av de förtroendevalda revisorerna i Söderhamns kommun har PwC genomfört en uppföljning av en tidigare granskning avseende likabehandlingsarbetet i Söderhamns kommun. Uppföljningen har kompletterats med en granskning av det systematiska värdegrundsarbetet i kommunen.

Revisorerna genomförde i slutet av 2009 en granskning avseende skolornas arbete för att främja likabehandling och motverka kränkande behandling. Granskningen visade att det fanns ett antal förbättringsområden. Syftet med denna granskning har varit att bedöma om de brister som påtalades har åtgärdats. Inom ramen för den uppföljande granskningen har även en översiktlig granskning genomförts om det bedrivs ett systematiskt värdegrundsarbete inom grundskolan.

Från och med 1 januari 2009 finns två lagar som ska skydda barn och elever från kränkningar, trakasserier och diskriminering; skollagen samt diskrimineringslagen (2008:567). Den samlade lagstiftningen kräver att det upprättas en plan årligen mot kränkande behandling och diskriminering. Vidare ställs hårda krav på verksamheternas förmåga att bl.a. förebygga och förhindra samt utreda och åtgärda fall där kränkningar förekommer. Varje barns/elevs rätt till en skoltid fri från kränkningar och diskriminering måste kunna säkerställas.

Avseende arbetet med värdegrunden handlar det om att utveckla ett förhållningssätt som bygger på grundläggande demokratiska värderingar och som genomsyrar den pedagogiska vardagen.

Vår revisionsfråga var om barn- och utbildningsnämnden åtgärdat de brister som påtalades i granskningen 2009 och om nämnden säkerställt att det bedrivs ett systematiskt värdegrundsarbete?

Efter genomförd granskning är vår sammanfattande bedömning att barn- och utbildningsnämnden i stort på ett tillfredsställande sätt har åtgärdat de brister som påtalades i granskningen 2009. Vidare bedömer vi att nämnden inte tillfredsställande bedriver ett systematiskt värdegrundsarbete inom förvaltningen.

Följande kontrollmål har granskats och ligger till grund för vår sammanfattande bedömning:

✓ *Brister som påtalades vid granskningen 2009 har åtgärdats?*

Det är flera brister som har åtgärdats sen förra granskningen. Bl.a. bedömer vi att:

- Arbetet med likabehandlingsplanerna sker mer strukturerat än vid föregående granskningstillfälle utifrån årshjulet samt att det finns en delaktighet bland elever, lärare och föräldrar vid utarbetandet.
- Det har utarbetats rutiner för utredning av kränkningar.
- Rutiner för vilka åtgärder som skall vidtas när en kränkning och upprättande av åtgärdsplaner har upprättats.

- Det har upprättats ett system för uppföljningen av likabehandlingsarbetet och att detta stödjer det främjande arbetet i och med den årliga revideringen av likabehandlingsplanerna.

För vissa delar återstår ett visst förbättringsarbete. Vi föreslår att barn- och utbildningsnämnden följer upp att:

- Det förebyggande och främjande arbetet av likabehandling samordnas på en mer övergripande nivå med vissa lokala anpassningar.
- Fortsatt och regelbunden kompetensutveckling sker för att säkerställa att personalen har den medvetenhet och kunskap som behövs avseende diskriminering, trakasserier och kränkande behandling. En fortsatt dialog kring behovet av kompetensutvecklingen rekommenderas.
- Skolornas likabehandlingsplaner uppfyller kraven bl.a. avseende lokal anpassning.
- Den kommunövergripande enkäten utgör ett stöd i det främjande och förebyggande arbetet på förvaltningsnivå såväl som på skolnivå.

✓ *Det finns ett fungerande systematiskt värdegrundsarbete inom grundskolan?*

Vi bedömer att inte sker något systematiskt värdegrundsarbete på kommun- eller förvaltningsövergripande nivå. Värdegrundsarbetet sker främst på skolnivå.

Vi föreslår att:

- Ett mer förvaltningsövergripande arbete initieras för att säkerställa att skolorna har samma utgångspunkter i sitt sätt fortsatta arbete med sina värdegrunder.

✓ *Värdegrundsarbetet inkluderar en kontinuerlig redovisning till barn- och utbildningsnämnden?*

Vi bedömer att återrapporteringen till nämnden inte innefattar skolornas värdegrundsarbete.

Vi föreslår att:

- Nämnden efterfrågar återkoppling från skolorna för att kunna ta beslut om ett framtida systematiskt och strukturerat värdegrundsarbete. Idag förs aktiva diskussioner med eleverna kring värdegrund, förväntningar och ordningsregler. Viktigt är att detta arbete fortsätter och följs upp av nämnden.

## **2. Inledning**

### **2.1. Bakgrund**

Revisorerna genomförde i slutet av 2009 en granskning avseende skolornas arbete för att främja likabehandling och motverka kränkande behandling. Granskningen visade att det fanns ett antal förbättringsområden.

Revisorerna har utifrån sin väsentlighet- och riskanalys beslutat om att genomföra en uppföljning av granskningen för att bedöma om de brister som påtalades har åtgärdats. Inom ramen för den uppföljande granskningen har även en översiktlig granskning genomförts gällande kommunens systematiska värdegrundsarbete inom grundskolan.

Skollagen (SFS 2010:800) 1 Kap. 5§ beskriver att "Utbildningen ska utformas i överensstämmelse med grundläggande demokratiska värderingar och de mänskliga rättigheterna som människolivets okränkbarhet, individens frihet och integritet, alla människors lika värde, jämställdhet samt solidaritet mellan människor. Var och en som verkar inom utbildningen ska främja de mänskliga rättigheterna och aktivt motverka alla former av kränkande behandling."

Från och med 1 januari 2009 finns två lagar som ska skydda barn och elever från kränkningar, trakasserier och diskriminering; skollagen samt diskrimineringslagen (2008:567). Skollagen (2010:800) behandlar huvudmannens ansvar och anmälningsplikt gäller för all personal. Vidare innebär den samlade lagstiftningen att en plan mot kränkande behandling och diskriminering ska upprättas årligen.

Sammantaget ställs stora krav på verksamheternas förmåga att arbeta främjande, förebyggande och förhindrande samt att i förekommande fall utreda och åtgärda. Varje barns/elevs rätt till en skoltid fri från kränkningar och diskriminering måste kunna säkerställas. Detta inte minst mot bakgrund av uppmärksammade fall av s.k. nätmobbning.

Arbetet med värdegrunden handlar i praktiken främst om att utveckla ett förhållningssätt. Förhållningssättet ska bygga på grundläggande demokratiska värderingar och genomsyra den pedagogiska vardagen såväl i undervisningen som i alla formella och informella möten och aktiviteter.

### **2.2. Revisionsfråga och kontrollmål**

*Vår revisionsfråga var om barn- och utbildningsnämnden åtgärdat de brister som påtalades i granskningen 2009 och om nämnden säkerställt att det bedrivs ett systematiskt värdegrundsarbete?*

#### **Kontrollmål**

- De brister som påtalades vid granskningen 2009 har åtgärdats?
- Det finns ett fungerande systematiskt värdegrundsarbete inom grundskolan?
- Värdegrundsarbetet inkluderar en kontinuerlig redovisning till barn- och utbildningsnämnden?

### **2.3. Metod och avgränsning**

Granskningen avgränsas till att omfatta grundskola. Urval av skolor/enheter har gjorts tillsammans med kommunrevisorerna.

Utvalda skolor är Bergviksskolan och Norrtullskolan. Bergviksskolan ingick i granskningen 2009.

Vi har utfört dokumentstudier samt enskilda intervjuer och intervjuer i grupp.

Följande intervjuer och avstämningar har gjorts med:

- nämndens presidium
- verksamhetschef för förskola och grundskola
- controller
- rektor Bergviksskolan
- rektor Norrtullskolan F-6
- rektor Norrtullskolan 7-9
- lärare Norrtullskolan
- lärare Bergviksskolan

## **3. Granskningsresultat**

### **3.1. Hantering av brister som noterades i granskningen 2009**

#### **3.1.1. Mål och styrdokument avseende likabehandling 2009**

Vid granskningen 2009 kunde vi konstatera att det varken i de politiska mål- och styrdokumenten eller i förvaltningens styrdokument fanns någon styrning av arbetet med att främja likabehandling och motverka kränkande behandling.

Vi bedömde att barn- och utbildningsnämnden behövde följa upp skolornas arbete med att främja likabehandling och motverka kränkande behandling för att säkerställa lagstiftningens intentioner. Nämnden behövde även diskutera om kommun-övergripande mål och riktlinjer skulle tas fram för säkerställande av likvärdiga förutsättningar.

Vår bedömning var att Vågbroskolans likabehandlingsplan i stort uppfyllde Skolverkets krav men att vissa delar i planen behövde utvecklas, t.ex. ansvar för dokumentation, konkreta mål för och beskrivningar av de insatser som skulle genomföras under året för att förebygga diskriminering, trakasserier och kränkande behandling samt en ansvarsfördelning för detta.

Vad gällde Bergviksskolan hade de själva påtalat att deras nuvarande likabehandlingsplaner hade brister och att det pågick ett förbättringsarbete. En ny likabehandlingsplan för F-6 samt en för 7-9 skulle tas i bruk läsåret 2010/2011.

#### **3.1.1.1. Iakttagelser vid uppföljningen**

Nämndens verksamhetsplan för 2014-2015 innehåller ett mål avseende likabehandling. Det går ut på att andelen elever som upplever sig utsatta för kränkning under det senare året skall minska. Till målet är det kopplat två mätmetoder och två aktiviteter. Enligt aktiviteterna skall rektorerna redovisa årligen till nämnden om hur arbetet fortgår samt skriva hur de hanterar kränkningar. Detta mäts genom en årlig elevenkät samt genom återkommande intervjuer med elever samt observationer och fokusgrupper med föräldrar. Verksamhetsplanen är känd hos rektorerna.

Enligt intervjuer ska målen utökas med aktiviteter kring att minska tillfällena då barn upplevt sig kränkta av vuxna.

Förvaltningen följer årligen upp skolornas likabehandlingsplaner. Det finns ingen övergripande likabehandlingsplan utan respektive skola upprättar sin egen. En förvaltningsgemensam mall för likabehandlingsplanerna finns framtagna men har inte implementerats fullt ut.

Likabehandlingsplanerna diskuteras inte regelbundet vid de rektorsträffar som hålls. Diskussionerna uppges vara sporadiska och väldigt övergripande.

Inom förvaltningen förskola och grundskola har ett årshjul för det systematiska kvalitetsarbetet utarbetats. I detta årshjul ingår arbetet med likabehandling. Årshjulet berör när uppföljning och revidering av likabehandlingsplanerna ska ske. Årshjulet är känt hos rektorerna.

### Norrtullskolan

Norrtullskolan har en uppdaterad likabehandlingsplan för 2014. Under hösten 2014 pågår revidering av den befintliga planen. Arbetet med revidering uppges vara igång men försenat. Revideringen som sker är främst kring målen, arbetet kring det förebyggande och främjande arbetet är i stort sett oförändrat mellan åren.

Arbetet med att revidera likabehandlingsplanen leds av en tillsatt grupp, trygghetsgruppen, som består av lärare från varje arbetslag samt rektorerna.

Likabehandlingsplanen kommuniceras till eleverna dels via elevrådet, dels via elevernas mentorer. Elevrådet får en chans att tycka till om den reviderande planen innan den beslutas. Delaktigheten och arbetet med förankring av beskrivs i likabehandlingsplanen.

Grunden för den nuvarande planen utarbetades för 3 år sedan. Vid framtagandet av grunden fick personal, elever och föräldrar lämna synpunkter och förslag på justeringar.

### Bergviksskolan

Bergviksskolan har likabehandlingsplan för läsåret 2013-2014. Under hösten pågår en revidering av likabehandlingsplanen för kommande läsår 2014-2015. Arbetet uppges vara lite försenat.

Arbetet med att revidera likabehandlingsplanen leds av en tillsatt grupp, likabehandlingsgruppen, som består av en lärare från varje arbetslag samt rektor.

Den reviderade likabehandlingsplanen kommuniceras och diskuteras med elevråd åk 3-6, elevråd 7-9, föräldraråd och lärare via arbetsplatsträffar innan den beslutat. Arbetet med detta beskrivs i likabehandlingsplanen.

Likabehandlingsplanen utarbetades 2012 utifrån Vågbroskolans framtagna plan. Skolinspektionen har granskat planen för 2013-2014 och konstaterat att denna inte uppfyller kraven då den är för övergripande skriven. Skolinspektionen rekommenderade Bergviksskolan att göra likabehandlingsplanen mer lokalt anpassad.

#### **3.1.1.2. Kommentarer och revisionella bedömningar gällande mål och styrdokument avseende likabehandling**

Vi bedömer att barn- och utbildningsnämnden vid uppföljningen har utvecklat ett system för kontinuerlig uppföljning av skolornas arbete med att främja likabehandling och motverka kränkande behandling. Uppföljningen sker löpande under året utifrån ett fastställt årshjul. Vi har även noterat att nämnden i sin verksamhetsplan har ett mål avseende likabehandling vilket vi finner positivt.



Gällande skolornas arbete med likabehandling har likabehandlingsplaner upprättats vid båda skolorna och det finns en plan för när dessa skall revideras. Vi bedömer att arbetet med likabehandlingsplanerna sker mer strukturerat än vid föregående granskningstillfälle utifrån årshjulet samt att det finns en delaktighet bland elever, lärare och föräldrar vid utarbetandet.

Skolinspektionen har varit på besök i kommunen och tittar på bl.a. Bergviksskolans likabehandlingsplan. Skolinspektionen konstaterade att likabehandlingsplanen inte fullt ut uppfyller kraven. Vid uppföljningen har ingen närmare granskning av likabehandlingsplanerna med avseende på följsamhet till skollagens krav skett.

### *3.1.2. Skolornas arbete med att motverka kränkande behandling och främja likabehandling*

I granskningen 2009 uppvisade skolorna flera goda exempel på insatser i förebyggande syfte i arbetet med att främja likabehandling och motverka kränkande behandling. Vår bedömning var dock att ett mer systematiskt arbete med förebyggande åtgärder behövde utvecklas. Enligt Skolverkets allmänna råd ska det finnas konkreta mål för och beskrivningar av de insatser som ska genomföras under året för att förebygga diskriminering, trakasserier och kränkande behandling samt en ansvarsfördelning för detta.

Utifrån genomförda intervjuer kunde konstateras att det fanns ett behov av kompetensutveckling inom området. Enligt de allmänna råden bör ett målinriktat arbete omfatta kompetensutveckling för personalen för att öka medvetenheten och kunskapen om diskriminering, trakasserier och kränkande behandling.

Vid samtal med elever framkom att en av de viktigaste insatserna för att främja likabehandling och motverka kränkande behandling är vuxennärvaro i så stor utsträckning som möjligt. På den webbenkät som besvarades av eleverna svarade knappt 70 % ”Ja” på frågan om det brukade vara vuxna ute på rasterna. Ca 45 % av eleverna svarade ”Nej” på frågan om någon vuxen frågat dem om de visste om någon elev blivit utsatt för mobbning eller andra kränkningar. Eleverna påtalade även att dialogen om mobbning kunde utvecklas.

#### *3.1.2.1. Iakttagelser vid uppföljningen*

Gällande det förebyggande arbetet framhålls i intervjuerna lärarna och vikten av deras roll genom ett aktivt arbete och diskussioner i klassrummen. Dialoger med eleverna kring kränkningar, diskriminering och bemötande nämns som väsentliga.

Vid en genomgång av de granskade skolornas likabehandlingsplaner ser vi att det i Norrtullskolans likabehandlingsplan finns en tydlig beskrivning avseende det förebyggande och främjande arbetet inklusive mål och uppföljning, åtgärder och ansvariga. I Bergviksskolans likabehandlingsplan finns ingen särskild beskrivning kring det förebyggande arbetet.

På Norrtullskolan används filmer och bilder till stor del i det förebyggande arbetet framför allt för de yngre åldrarna och nyanlända elever. Vidare anges att likabehandling är ett genomgående tema varje vecka i klasserna.

Inom kommunen genomförs en förvaltningsövergripande, webbaserad enkät till samtliga elever. Resultatet av denna analyseras och används i arbetet för att förebygga att kränkningar uppstår och främja likabehandlingsarbetet. Norrtullskolan och Bergviksskolan genomför dessutom egna skolspecifika enkäter.

Norrtullskolan genomför sedan 2007 en webbaserad enkät en gång per termin. Resultatet i enkäten analyseras över tid och uppges komplettera den kommun-övergripande då den skolspecifika är med lokalt anpassas.

Bergviksskolan genomför en skolspecifik enkät under höstterminen. Enkäten genomförs i pappersform i klassrummen och sammanställs av respektive klasslärare. Resultatet sammanställs och diskuteras dels med respektive klass men även i arbetslag, elevråd, med rektor och i likabehandlingsgruppen.

Såväl Norrtullskolan som Bergviksskolan uppger att de via de skolspecifika enkäterna har skolan identifierat ett antal otrygga platser där åtgärder har vidtagits (mer om enkäterna i kapitel 3.1.5).

I genomförda intervjuer framkommer att det inte finns något kommunövergripande samarbete kring det förebyggande och främjande arbetet.

Vid genomförda intervjuer framkommer att det genomförts ett antal utbildningar avseende likabehandling och kränkningar. Kompetensutvecklingen har bland annat avsett hur lärare ska bemöta elever, hur ledarskapet är i klassrummet skall kunna bidra till att eleverna når en högre måluppfyllelse etc. Vid avstämning med lärare framkommer att tillgången till kompetensutveckling varierat men överlag upplevs som tillräcklig de senaste åren.

Söderhamns kommun har även deltagit i SKL:s utbildningssatsning "Att leda och styra ur ett jämställdhetsperspektiv". Detta avser bland annat en tre dagars utbildning. Inom kommunen pågår även ett antal miniprojekt för att öka jämställdheten inom grundskolan. Totalt uppgår budgeten för miniprojekten till 6,5 mkr. Respektive skola inkommer med projektplaner till verksamhetschefen som beslutar om hur pengarna skall fördelas.

### **3.1.2.2. Kommentarer och revisionella bedömningar gällande skolornas arbete med att motverka kränkande behandling och främja likabehandling**

Vi konstaterar att saknas ett kommunövergripande, systematiskt arbete för det förebyggande och främjande arbetet. Vi konstaterar även att det mellan de granskade skolorna finns variationer i dokumentationen och rutinerna kring detta arbete.

Vi bedömer att det fortsatt finns förbättringspotential avseende det förebyggande och främjande arbetet som förslagsvis bör kunna samordnas på en mer övergripande nivå med vissa lokala anpassningar. I dagsläget kan vi utifrån genomförd granskning konstatera att Norrtullskolan i huvudsak i enlighet med Skolverkets allmänna råd upprättat konkreta mål för och beskrivningar av de insatser som ska genomföras under året och en ansvarsfördelning för detta arbete.

Gällande kompetensutvecklingen bedömer vi att det har genomförts utbildningar inom området och att det i dagsläget inte finns ett utbildningsbehov.

Vi finner det dock väsentligt att fortsatt och regelbunden kompetensutveckling sker för att säkerställa att personalen har den medvetenhet och kunskap som behövs avseende diskriminering, trakasserier och kränkande behandling. En fortsatt dialog kring behovet av kompetensutvecklingen rekommenderas.

Revisionell bedömning och kommentarer utifrån enkäterna finns i kapitel 3.1.5.2.

### *3.1.3. Att vidta åtgärder för att förhindra framtida trakasserier och kränkande behandling*

Vid granskningen 2009 uppfattades vid genomförda intervjuer att Vågbroskolan har rutiner för vilka åtgärder som ska vidtas när en kränkning uppstår. Vi uppfattade också att Bergviksskolan befinner sig i ett skede där rutinerna för vilka åtgärder som ska vidtas när en kränkning uppstår håller på att förbättras och utvecklas.

#### *3.1.3.1. Iakttagelser vid uppföljningen*

Den kommunövergripande enkäten är en del av det förvaltningsövergripande arbetet med framtagande av åtgärder. Enkäten följs upp på en övergripande nivå men även med rektorerna. I rektorsgruppen går de igenom enkäten och ser vilka förändringar som kan göras för att minska risken för framtida kränkningar. Ansvaret för att vidta åtgärder och rutiner för åtgärderna ligger hos respektive rektor.

Det finns kommungemensamma mallar för utredning av kränkningar samt åtgärdsplaner vid kränkningar (inklusive uppföljning och utvärdering av insatser enligt åtgärdsplanen).

#### Norrtullskolan

Norrtullskolan har rutiner och åtgärdsplaner för arbetssättet och gången när en kränkning uppstått. Båda ingår i likabehandlingsplanen. Rutinerna fokuserar på akuta situationer och innefattar bl.a. utredning, uppföljning, dokumentation och ansvarsförhållanden. Hänvisning görs till kommunens blankett för utredning av kränkningar.

Åtgärdsplanen handlar om kränkningar mellan elev – elev, elev – personal samt personal – elev. I denna specificeras tillvägagångssättet när en kränkning uppstått samt när åtgärdsplanen inte bedöms som tillräcklig.

I intervjuerna framkommer att det oftast är lärarna som får signaler om att en kränkning uppstått. Utifrån kränkningens art vidtas åtgärder och diskuteras i en elevhälsogrupp där bland annat rektor, kurator, specialpedagog, skolsköterska m.fl. ingår. Vid avstämningar med lärarna framkommer att rutinerna i huvudsak upplevs som tydliga. Rutinerna uppges finnas tillgängliga på intranätet men önskvärt att de kompletteras med informationsmaterial till föräldrar som kan lämnas när en kränkning har uppstått.

## Bergviksskolan

Bergviksskolan har framtagna rutiner för hur kränkningar skall hanteras. Rutinerna, arbetsgången och vem som är ansvarig framgår av likabehandlingsplanen. Enligt detta är klasslärarna ansvariga för att utreda om en elev har kränkts. Rektor är ytterst ansvarig för åtgärder och eventuellt anmälningar. Om en personal har kränkt en elev är det rektor som ansvarar för utredningen. Vid avstämningar med lärarna framkommer att rutinerna upplevs som tydliga.

Vid intervjuer framkommer att Bergviksskolan utifrån tidigare problematik har arbetat mycket med att synliggöra arbetet med åtgärder och utredningar samt att påvisa att anmälningar görs vid allvarliga kränkningar.

Likabehandlingsgruppen har regelbundna möten där inkomna kränkningar diskuteras och analyseras. Gruppen har en pärm med sammanställningar över årets inkomna ärenden bland annat för att kunna urskilja mönster.

Rutinerna för hanteringen av kränkningar och åtgärder upplevs tydliga enligt genomförda avstämningar med rektorer och lärare.

### **3.1.3.2.      *Kommentarer och revisionella bedömningar gällande skolornas arbete med att motverka kränkande behandling och främja likabehandling***

Vi bedömer att det har utarbetats rutiner för utredning av kränkningar vid de två granskade skolorna. Vår uppfattning är att rutinerna för vilka åtgärder som ska vidtas när en kränkning uppstår är tydliga för personalen.

Rutinerna preciseras i likabehandlingsplanerna vilket bidrar till att tydliggöra och även synliggöra gör dem för lärare, föräldrar och elever. Vi bedömer dock att Norrtullskolans rutin bör tydliggöras avseende vem som ansvarar för vad. Det är positivt att en kommunövergripande mall för utredningen har utarbetats och det är väsentligt att denna även fortsättningsvis används och kommuniceras inom verksamheten.

Vi bedömer att rutiner för vilka åtgärder som skall vidtas när en kränkning och upprättande av åtgärdsplaner har upprättats men att vissa förbättringsområden har noterats. Norrtullskolan har en tydlig rutin i likabehandlingsplanen men även denna bör kompletteras med vem som ansvarar för vad. Bergviksskolans ”rutin för anmälan, utredning och dokumentation på individnivå” kan utvecklas avseende åtgärdsplaner bl.a. genom att tydliggöra när en åtgärdsplan skall upprättas.

Rutinerna för vilka åtgärder som skall vidtas upplevs i huvudsak som tydliga enligt lärarna vid båda skolorna vilket vi finner positivt.

### **3.1.4.      *Uppföljning av arbetet med att främja likabehandling***

Vår bedömning var att uppföljningen av likabehandlingsarbetet i kvalitetsutvecklingen behövde utvecklas. Ett stöd i uppföljningen av arbetet med att främja likabehandling och motverka kränkande behandling kunde vara att ta fram nyckeltal för redovisning i kvalitetsredovisningen.

#### **3.1.4.1.      *Iakttagelser vid uppföljningen***

Utifrån genomförda intervjuer konstaterar vi att nyckeltal inte har tagits fram.

Likabehandlingsarbetet är en del av det systematiska kvalitetsarbetet och årliga uppföljningar genomförs. I årshjulet specificeras att uppföljning görs av rapporterade kränkningar två gånger per år. En gång per år görs en revidering av likabehandlingsplanerna utifrån resultatet i en elevenkät, inkomna synpunkter samt rapporterade kränkningar.

#### **3.1.4.2. Kommentarer och revisionella bedömningar gällande arbetet med att främja likabehandling**

Vi bedömer att det har upprättats ett system för uppföljningen av likabehandlingsarbetet och att detta stödjer det främjande arbetet i och med den årliga revideringen av likabehandlingsplanerna.

#### **3.1.5. Sammanfattning från enkäten och intervjuer – elevperspektiv**

Vid den föregående granskningen upplevdes att svaren ifrån intervjuerna och den genomförda enkäten var motsägelsefulla. Enkätsvaren pekade på att skolorna behövde följa upp och arbeta aktivt med att minska förekomsten av mobbning.

Kännedomen om förhållningsregler var god bland eleverna men kännedomen om likabehandlingsplanerna och känslan av delaktighet var relativt låg. Med bakgrund i detta gjorde vi bedömningen att elevernas delaktighet i arbetet med att främja likabehandling och motverka kränkande behandling utgjorde ett förbättringsområde. Vår uppfattning var även att svaren på frågorna i enkäten behövde analyseras och diskuteras med eleverna.

##### **3.1.5.1. Iakttagelser från uppföljningen**

Den i granskningen genomförda enkäten diskuterades i nämnden men i vilken utsträckning dialog har förts med eleverna har inte framkommit i uppföljningen. I granskningen har ingen närmare uppföljning av hanteringen av den av PwC genomförda enkäten gjorts.

Från och med 2012 genomför barn- och utbildningsförvaltningen en egen webbaserad enkät. Enkäten riktar sig till eleverna i F-9 och handlar om elevernas trivsel, studiero och förekomst av kränkningar/trakasserier. De yngre eleverna får hjälp med att läsa frågorna och för att kunna besvara enkäten. Frågorna besvaras delvis genom färdiga alternativ men även genom fritextsvar. Enkäten genomförs en gång per läsår.

Resultatet av enkäten sammanställs på förvaltningsnivå men även för respektive skola. Enkäten diskuteras i rektorsgruppen tillsammans med verksamhetschefen och kontrollern samt i nämnden. Vid intervjuer med rektorerna framhålls att resultatet av enkäten används i det förebyggande och främjande arbetet samt är en del av grunden vid den årliga revideringen av likabehandlingsplanerna.

I granskningen har vi tagit del av resultatet för den förvaltningsövergripande enkäten för de två granskade skolorna. Ingen närmare granskning av resultatet har genomförts i samband med uppföljningen.

Utöver den förvaltningsövergripande enkäten genomför skolorna även egna enkäter till eleverna. På Norrtullskolan görs en skolspecifik enkät en gång per termin och har gjort det sedan 2007. Denna uppges vara ett komplement till den kommunövergripande enkäten då den innehåller andra frågor. Även Bergviksskolan genomför årligen en egen enkät som bl.a. innefattar trivsel. Enkäten genomförs av klasslärarna i klassrummen och sammanställs sedan till rektor, respektive klass, arbetslaget och elevrådet samt likabehandlingsgruppen.

### 3.1.5.2. Kommentarer och revisionell bedömning avseende enkäter till eleverna

I granskningen har vi konstaterat att det regelbundet genomförs enkäter som riktar sig till eleverna. Det är positivt att eleverna får möjlighet att komma till tals via enkäter men det är väsentligt att det inte blir för många enkäter med samma syfte som endast skapar merarbete.

Vi bedömer att den kommunövergripande enkäten kan utgöra ett gott stöd i det främjande och förebyggande arbetet men såväl på förvaltningsnivå som på skolnivå om resultatet beaktas och används vid bl.a. revideringen av likabehandlingsplanerna.

## 3.2. Systematiskt värdegrundsarbete

Utifrån genomförda intervjuer uppfattar vi att det inte finns något systematiskt, kommunövergripande värdegrundsarbete. Arbetet med värdegrund uppges främst pågå på skolnivå. Vid intervjuer med nämnden framhålls dock att det finns ett visst värdegrundarbete inom förvaltningen, dock inte systematiskt.

Från våra intervjuer uppfattar vi att det inte finns en utarbetad förvaltningsövergripande värdegrund men att tanken om inkludering genomsyrar organisationen. Läroplanerna, nämndens verksamhetsplan, skollagen m.fl. uppges som grundpelare för kommunens värdegrund och vid intervjuerna har det framkommit att det inom grundskolan finns en tydlig kultur som genomsyras av inkluderingstanken och allas lika värde.

### Norrtullskolan

Norrtullskolan har ett pågående värdegrundsprojekt. Projektet har lett fram till att förväntansdokument, regler etc. har tagits fram och att värdegrunden har synliggjorts. Samtliga framtagna dokument har kommunicerats till såväl elever som lärare vid föräldramöten och i klassrummet under hösten.

I projektet har det tagits fram en övergripande värdegrund som utgjort en grund för det fortsatta arbetet med eleverna. Enligt genomförda intervjuer har respektive klass utarbetat egna dokument som gäller deras klass. Enligt intervjuer och avstämningar finns samtliga dokument uppsatta över skolan för att synliggöra regler, förväntningar och skolans värdegrund.

Som en del i värdegrundsarbetet har ett datorstöd beställts som skall underlätta arbetet. I datorstödet ska eleverna kunna arbeta med bland annat värdegrunden och relaterade områden.

I granskningen har vi tagit del av förväntansdokument och ordningsregler för 2014 vilket utgör skolans värdegrund.

### Bergviksskolan

I samband med utarbetandet av en likabehandlingsplan 2012 inledde Bergviksskolan även ett värdegrundsarbete. Arbetet har resulterat i ett värdegrundshäfte som avser F-9. Värdegrundshäftet uppges hänga ihop med likabehandlingsplanen.

Värdegrundshäftet revideras årligen tillsammans med likabehandlingsplanen. Häftet diskuteras i föräldraråd, elevråd och på arbetsplatsträffar innan det beslutas och trycks upp och delas ut till eleverna. Varje hösttermin görs en genomgång av värdegrunden tillsammans med de nya eleverna. Ansvar för värdegrundshäftet ligger hos likabehandlingsgruppen.

I värdegrundshäftet finns förutom en tydlig värdegrund även ett antal regler om hur eleverna ska bete sig och för deras säkerhet, konsekvenser om eleverna bryter mot reglerna samt information om Bergviksskolans värdegrundsarbete.

Utöver värdegrundshäftet har Bergviksskolan även arbetet med framtagande av s.k. guldregler för de yngre åldrarna. Detta uppges vara förhållningsregler och dylikt.

Enligt genomförda intervjuer och avstämningar förs aktiva diskussioner i klassrummen avseende värdegrunden, bemötande och reglerna. Aktiva diskussioner och elevernas delaktighet framhålls som viktiga i arbetet.

### ***3.2.1. Revisionell bedömning gällande det systematiska kvalitetsarbetet***

Vi bedömer att det inte sker något systematiskt värdegrundsarbete på en kommun- eller förvaltningsövergripande nivå. Värdegrundsarbetet sker främst på skolnivå.

Ett systematiskt värdegrundsarbete bedöms pågå på de två granskade skolorna. Det förs aktiva diskussioner med eleverna kring värdegrund, förväntningar och ordningsregler vilket vi bedömer som positivt. Vi rekommenderar dock att ett mer förvaltningsövergripande arbete initieras för att säkerställa att skolorna har samma utgångspunkt i sitt värdegrundsarbete.

## ***3.3. Åtterrapporering till nämnden***

Åtterrapporeringen till nämnden innefattar inte skolornas värdegrundsarbete.

Gällande åtterrapporeringen av likabehandlingsarbetet till nämnden specificeras detta i årshjulet.

En gång per år lämnas en övergripande rapport över likabehandlingsarbetet inom förvaltningen. Rapporteringen sker via en skriftlig rapport i april. Rapporten är förvaltningsövergripande men vissa delar specificeras per skola, t.ex. innefattar rapporten förteckningar över förekomsten av likabehandlingsplaner per skola samt anmärkningar. Rapporten innehåller även information om rapporterade kränkningar samt resultatet från den övergripande trivselenkäten.

I november redovisar förvaltningen måluppfyllelsen av nämndens kontrollmål. Dessutom görs årligen två rapporteringar till nämnden över antalet kränkningar under det senaste halvåret. Rapportering sker i april och oktober/november. Rapporteringen av kränkningar består främst av antal, detaljer redovisas i speciella fall.

Respektive rektor rapporterar till förvaltningschefen hur många kränkningar som har varit under det senaste halvåret. Det finns tydliga rutiner för hur rapporteringen skall ske.

Rapporteringen görs av verksamhetschefen. Ibland deltar även rektorer och berättar närmare kring deras arbete på en specifik skola. Om det är något speciellt som avviker kan rektor kallas till nämnden för att informera om specifika fall.

Enligt samtal med nämnden upplever de att de hittat former för dialog och rapportering avseende likabehandlingsarbetet. Nämnden kommer framöver att följa upp likbehandlingsplanen månadsvis genom en muntlig eller skriftlig redogörelse från förvaltningen. Dessutom ska nämnden få en sammanställning varje halvår.

### *3.3.1. Revisionell bedömning gällande återrapportering till nämnden*

Vi bedömer att det har upprättats ett system för återrapportering till nämnden och att det har utarbetats former för dialog avseende likabehandlingsarbetet.

Vi bedömer vidare att det inte sker någon återrapportering av värdegrundsarbetet till nämnden.



2014-12-18

***Micaela Hedin***

---

*Projektledare*

***Lars-Åke Ullström***

---

*Uppdragsledare*